

Darrere les passes d'Artur Osona. El Montseny dels primers excursionistes i turistes

Jordi Hernández

El Montseny ha estat la muntanya de referència i un dels primers objectius de l'excursionisme català. Un fet concret va marcar la incorporació del Montseny als itineraris excursionistes: l'any 1879, l'editorial de la família Brusi va editar la primera guia excursionista d'una muntanya catalana, *Excursió a la muntanya de Montseny per un propietari de la vila de Breda, amb la traducció castellana i francesa*.

Artur Osona (1840-1901), comerciant i escriptor, en va ser l'autor anònim. Es tractava d'un breu opuscle escrit amb un llenguatge senzill i estructurat de manera esquemàtica i pràctica, que donava tot el crèdit a qui havia de ser el gran pioner i divulgador del Montseny. Al cap d'un any, en va tornar a editar una altra amb 25 itineraris. Abans de morir, ja s'havien fet cinc edicions de la primera. No tenim cap dubte que els excursionistes de començament del segle XX van seguir les passes d'Artur Osona.

Les fotografies de l'exposició pertanyen al primer terç del segle XX. No són de l'època en què Artur Osona va publicar les guies, però van ser disparades en indrets assenyalats per l'autor. Ens mostren l'aspecte d'aquell Montseny que va seduir els primers excursionistes.

Excursionisme clàssic i excursionisme esportiu al principi del segle XX

A Catalunya l'excursionisme clàssic, nascut a la fi del segle XIX sota l'estímul de la Renaixença, va redescobrir el territori amb finalitats científiques, artístiques, literàries i folklòriques; l'excursionisme era el mitjà ideal. L'excursionisme esportiu va començar al segle XX, quan ja hi havia una important tradició excursionista.

Malgrat les característiques específiques de l'excursionisme tradicional, l'esportiu va néixer alhora que el fenomen de la pràctica esportiva. L'esport, lligat a les àrees més industrialitzades, va ser propiciat per les classes benestants, que disposaven de temps lliure i dels recursos necessaris per practicar-lo.

Amb els anys, la classe obrera, gràcies a la millora de les seves condicions laborals, es va anar incorporant a la pràctica esportiva; sobretot, als esports més accessibles des del punt de vista dels materials i dels espais. Aquest va ser el cas d'esports com l'atletisme, la lluita i, amb el temps, també pàtria, i els mateixos excursionistes el van acceptar com una pràctica esportiva: l'excursionisme per l'excursionisme.

El Montseny va ser testimoni i escenari del naixement de l'esquí a Catalunya. L'any 1909 va tenir lloc el I Concurs Català de Luges al Matagalls. Aquell mateix any, el Mundo Deportivo, a la secció «Sports de

Invierno», informava sobre les activitats del CEC per a la temporada 1909-1910: *...se está terminando el refugio denominado "La Castanya", que junto con el Santuario de San Segimón, serán lugares apropiados para pernoctar los que al Montseny acudan.* No obstant això, el II Concurs Català de Luges es va haver d'ajornar per falta de neu. Finalment, per diversos motius, es va haver de suspendre definitivament. La cerca d'indrets més elevats i amb més probabilitat de neu va desplaçar, a partir de l'any 1911, la pràctica de l'esquí al Montseny cap a llocs més apropiats.

Excursionistes o turistes

A partir de l'any 1908, el turisme a Catalunya ja era objecte d'un important impuls, principalment gràcies a la creació del sindicat d'iniciativa turística més destacat: la Sociedad de Atracción de Forasteros. De seguida, els uns i els altres van interpretar que l'excursionisme havia estat el precursor del turisme. L'excursionisme havia descobert i mantingut elements patrimonials, que posteriorment van passar a ser objecte d'interès turístic.

El Montseny era ple d'atractius d'interès turístic i excursionista. Les guies d'Artur Osona en van ser veritables pioneres. Durant uns quants anys, l'excursionisme i el turisme, conceptes clarament diferenciats actualment, es van confondre. Era una època en què l'excursionista turista encara pertanyia a la burgesia benestant i sovint disposava d'un vehicle particular. Aquest excursionisme turístic conviu amb l'excursionisme esportiu, que encara es dotava dels serveis de guies i matxos.

L'excursionisme i la fotografia

La figura de l'excursionista fotògraf va ser molt important. Fotògrafs o bé excursionistes aficionats a la fotografia, una afició cara, acompanyaven sovint el grup. Gràcies a ells, podem contemplar fotografies com les que us mostrem.

La fotografia aviat passa a ser una activitat complementària i inseparable de l'excursionisme: es considera com a secció de les entitats excursionistes, s'organitzen activitats fotogràfiques, o fins i tot s'habilita una cambra dels refugis per a tasques pròpies d'aquesta activitat.

Darrere les passes d'Artur Osona. El Montseny dels primer excursionistes i turistes. Jordi Hernández

Departament de Documentació i Investigació de l'IEFC